Anuarul Universității "Petre Andrei" din Iaşi
Fascicula: **Drept, Ştiințe Economice, Ştiințe Politice**
ISSN: 2248-1060 | ISSN-L: 2248-1060
Covered in INDEX COPERNICUS, IDEEAS. REPEC, SOCIONET, ECONPAPER, CEEOL

2017, Issue 20, pages: 211-222 | doi: https://doi.org/10.18662/upalaw/13

Aspects of the Concept of Power in Political Thought

[Aspecte ale conceptului de putere în gândirea politică]

Teodora PRELIPCEAN[1]

[1] Associate Professor Ph.D., "Petre Andrei" University of Iasi, Romania, E-mail: lylyprelipcean@yahoo.com.

Abstract: The concept of power has permeated every level of reality, be it physical, biological, or social. Hence the difficulty in defining the term, as it is often seen as synonymous with force, authority, domination, etc. In this context, this study aims to define power, to highlight its various meanings and specific forms within the scope of social life, and, first and foremost, to establish its place and role within political thought. This is why aspects such as the omnipresence and the central positioning of the term in the sphere of political thinking, the analysis of power relations, the extant relationships established between power, on the one hand, and authority, force, legitimacy, or submission, on the other, are central in this paper. Last but not least, the separation of powers within the state, the relationship established between the legislature, the executive and the judiciary and the limits of each are other elements that complete our understanding of the sphere of political power.

Keywords: power, political power, authority, separation of powers, balance of powers.

How to cite: Prelipcean, T. (2017). Aspects of the Concept of Power in Political Thought. *Anuarul Universitatii "Petre Andrei" din Iasi, Fascicula: Drept, Stiinte Economice, Stiinte Politice, 20,* 211-222. https://doi.org/10.18662/upalaw/13

©2017 "Petre Andrei" University of Iasi
& LUMEN Publishing House.

1. Despre putere în general

Istoria conceptului *de* **putere** (*pouvoir* sau *puissance* în franceză, *power* în engleză, *Vermögen*, *Fähigkeit*, *Kraft*, *Gewalt*, *Macht* în germană) este una îndelungată. Cuvântul provine din latinescul *potere* şi denotă *a fi în stare*, *a se simţi capabil*, *a avea facultatea de a înfăptui un lucru*, *a avea condiţiile sau posibilitatea de a realiza ceva, a avea capacitatea de a acţiona*. De la verbul *potere* au fost derivate substantivele *potentia*, care semnifică posibilitatea unui individ sau a unui lucru de a-l influenţa pe un altul, şi *potestas*, a cărui accepţiune se referă la organizarea şi executarea unor proiecte care au fost stabilite împreună de un grup de oameni.

În sensul cel mai general al termenului, noţiunea de *putere*, după cum lesne se poate observa, îşi face simţită prezenţa la toate nivelurile realităţii, fie aceasta fizică, biologică sau socială. Altfel spus, puterea se manifestă la nivelul relaţiilor din cadrul naturii, la nivelul relaţiilor noastre cu natura, dar mai ales la nivelul relaţiilor umane. Expresii precum: *putere fizică*, *putere mecanică*, *putere termică*, *putere electrică*, *putere sonoră*, *putere luminoasă*, *puterea minţii*, *puterea gândului*, *puterea subconştientului*, *putere fiscală*, *putere politică*, *putere economică*, *putere militară*, *putere sacerdotală*, *cucerirea puterii*, *menţinerea puterii*, *distribuţia puterii*, *sediu al puterii*, *relaţii de putere*, *X are putere asupra lui Y*, *jocuri ale puterii*, *putere internă*, *putere externă*, *superputeri*, *putere locală*, *putere globală*, *vid de putere*, *simboluri ale puterii* etc. vin să confirme afirmaţia anterioară. De asemenea, *puterea ştiinţei*, *puterea culturii*, *puterea cuvântului*, *puterea informaţiei*, *puterea computerelor*, *puterea banilor*, *puterea dragostei* sunt alte formulări din care termenul *putere* este nelipsit.

Cu alte cuvinte, nu se face întotdeauna diferenţă între lumea fizică şi cea umană, între facultăţile fizice şi cele psihice ale omului. Cuvinte precum *putere* şi *forţă*, de exemplu, *putere* şi *autoritate* sau *putere* şi *dominaţie* etc. sunt considerate adesea termeni sinonimi, acest mod de gândire punându-şi amprenta asupra modalităţilor în care gânditorii diverselor epoci istorice au abordat şi tratat conceptul de putere. În consecinţă, apar dificultăţi chiar în momentul în care încercăm să definim puterea, sensurile multiple fiind, aşa cum vom vedea, o caracteristică a definiţiilor.

Cum poate fi definită puterea? Care este esenţa acesteia, ce deosebiri există între lumea animală şi cea socială, care sunt principalele forme particulare ale puterii din spaţiul vieţii sociale? Sunt doar câteva întrebări asupra cărora ne vom opri în rândurile ce urmează cu scopul de a înţelege mai bine specificitatea conceptului de *putere politică* în universul, mai larg, al conceptului de putere.

Conform *Dicţionarului* lui Lalande, *puterea* semnifică acea *capacitate* sau *facultate* naturală de a acţiona. Altfel spus, cuvântul implică întotdeauna ideea de activitate, de acţiune. De aici şi critica filosofului scoţian Thomas Reid la adresa expresiei *passive power*, utilizată de John Locke şi tradusă de G. W. Leibniz prin *puissance passive*. Un alt sens vizează *dreptul de a face* ceva în virtutea unei facultăţi legale sau morale. De exemplu, preşedintele Curţii cu juri este învestit cu puterea de a face tot ceea ce consideră util în vederea descoperirii adevărului. Nu în ultimul rând, puterea înţeleasă ca *autoritate*; cu precădere, în sens concret, se are în vedere acel corp constituit care exercită autoritatea, conducerea, guvernământul. Este vorba, în acest caz, de cele trei puteri existente în stat: legislativă, executivă, judecătorească (Lalande, 1992).

Aceleaşi multiple semnificaţii sunt surprinse şi de *Enciclopedia Larousse*. Conform acesteia, un prim sens ne vorbeşte despre: a. acea capacitate sau posibilitate de a face ceva, de a duce la bun sfârşit o acţiune, de a produce un efect; b. autoritatea, de drept sau de fapt, deţinută asupra cuiva sau ceva. Cel de-al doilea sens redă fie autoritatea instituită, conducerea unui stat, fie acea funcţie a statului corespunzând unui domeniu distinct şi exercitată de un organ specific (puterea legislativă, puterea executivă, puterea juridică), fie toate autorităţile constituite (puterea spirituală, puterea disciplinară, puterea centrală). Un ultim înţeles se referă la proprietatea sau calitatea particulară a unei entităţi (putere calorică, putere de cumpărare) (***, 1993).

De-a lungul secolelor, mai ales în cadrul ştiinţelor sociale, semnificaţiile noţiunii de *putere* au fost strâns legate de înţelesurile altor termeni, precum *influenţă*, *forţă*, *dominaţie* sau *autoritate*. Chiar şi astăzi aceşti termeni sunt consideraţi, uneori, ca fiind sinonimi ori interschimbabili. Însă antichitatea romană distingea cu claritate *puterea* de *autoritate*. Gânditorul şi omul politic roman Cicero, de exemplu, în dialogul său *Despre legi* (*De legibus*) sublinia că legea statului roman „confirmă autoritatea Senatului" şi faptul că „puterea aparţine poporului" (Cicero, 1983). În acest context explicativ, înţelegem de ce termenul de *putere* a fost introdus în istorie de civilizaţia romană, „civilizaţie a autorităţii, a disciplinei militare şi a dominaţiei imperiale" (Carpinschi & Bocancea, 1998).

2. Noţiunea de putere politică

În ceea ce priveşte conceptul de *putere* în gândirea politică, omniprezenţa şi poziţia centrală a acestuia constituie o realitate. Indiferent de sistemul politic la care ne raportăm - internaţional, naţional sau local,

de organizaţiile şi grupurile avute în atenţie - partide politice, grupuri parlamentare, grupuri de presiune etc., analiza puterii şi a relaţiilor de putere se numără printre cele mai importante aspecte (Dahl, 1972). Astfel, vorbim despre *grupuri care luptă pentru putere*, *legitimitatea puterii*, *discursul puterii, limitele puterii*, *separaţia puterilor*, *echilibrul puterilor*, *tranziţia puterii*, *balanţa de putere* etc. Aşadar, rolul *puterii politice* se manifestă atât la nivel naţional, cât şi internaţional, importanţa puterii în politica internaţională fiind recunoscută mai ales odată cu dezvoltarea statului-naţiune modern (Meinecke, 1957). Tratarea problematicii puterii din perspectiva relaţiilor internaţionale nu constituie obiectul studiului de faţă. Vom aminti doar că cei interesaţi de această perspectivă trebuie să se oprească în special asupra realismului şi liberalismului, cele două paradigme caracteristice domeniului *relaţiilor internaţionale*, şi a modului în care ele au evoluat în timp, mai ales în ultimele trei decenii[1] (Miroiu & Ungureanu, 2006). Şi, pentru a completa tabloul puterii în *relaţiile internaţionale*, înţelegerea corectă a sensului unor sintagme precum „tranziţia puterii"[2], „balanţa de putere"[3], „echilibrul puterilor", „putere dură", „putere blândă", „putere inteligentă"[4], va adăuga un plus cunoaşterii şi comprehensiunii fenomenului. Nu în ultimul rând, surprinderea importanţei „ascensiunii noii economii bazate pe cunoaştere" (Toffler, 1995), recursul la recenta

[1] A se vedea, de exemplu, lucrarea coordonată de Andrei Miroiu şi Radu-Sebastian Ungureanu, *Manual de relaţii internaţionale*, Editura Polirom, Iaşi, 2006.

[2] Pentru un studiu detaliat, a se vedea A. F. K. Organski, „Power Transition", în David L. Silles (Editor), *op. cit.*, pp. 415-418. Aici autorul defineşte „tranziţia puterii", enumeră etapele acesteia (puterea potenţială, creşterea tranziţională şi maturitatea puterii), considerând că teoria *echilibrului puterilor* poate fi mai uşor aplicată perioadei preindustriale, în timp ce teoria *tranziţiei puterilor* (potrivit căreia forţa industrială este unul dintre factorii determinanţi ai puterii unei naţiuni) explică mai bine unele evenimente majore din politica internaţională de după anii 1750.

[3] O analiză complexă a conceptului poate fi urmărită în studiul realizat de Andrei Miroiu şi Simona Soare, „Balanţa de putere", în Andrei Miroiu şi Radu-Sebastian Ungureanu (coord.), *op. cit.*, pp. 199-208.

[4] O excelentă analiză a raportului dintre „puterea dură" şi „puterea blândă" în relaţiile internaţionale, precum şi asupra necesităţii combinării celor două tipuri de putere în vederea construirii unor *strategii eficiente* în circumstanţe diferite, găsim în lucrarea profesorului Joseph S. Nay, Jr., *Viitorul puterii*, Editura Polirom, Iaşi, 2012. De altfel, autorul este cel care a introdus pentru prima dată termenul de „putere inteligentă" în analiza relaţiilor internaţionale în cartea *Soft Power: The Means to Success in World Politic* din 2004. De asemenea, modul în carea *puterea* este astăzi distribuită la nivel mondial, definirea *puterii* ca *sumă a resurselor* şi sublinierea importanţei *conversiei* acestora în comportamente dorite, afirmarea rolului cardinal jucat *de reţelele formale şi informale* în guvernarea globală, precum şi întrebările fundamentale la care trebuie să răspundă orice *strategie inteligentă* reprezintă alte teme minuţios şi atent tratate în lucrarea amintită.

revoluţie din domeniul tehnologiei, în condiţiile *globalizării informaţiei* şi *difuziei puterii*, constituie alte mijloace prin intermediul cărora putem completa tabloul explicaţiilor ce vin să susţină afirmaţia că *puterea este în continuă mişcare*, pe de o parte, şi spori suma cunoştinţelor specifice evoluţiei fenomenului puterii în cel de-al XXI-lea secol, pe de altă parte.

De asemenea, semnificaţiile noţiunii sunt diferite şi în funcţie de utilizatorii săi, neputându-se vorbi de unitate de înţelesuri sau de criterii de aplicare necontradictorii. Dincolo de toate aceste disensiuni, găsim în majoritatea dicţionarelor definiţii ce ne oferă note minimale comune. Astfel, potrivit *Enciclopediei Blackwell a gândirii politice*, *puterea politică* ar consta în „afectarea de către un agent sau o instituţie a atitudinilor şi/sau acţiunilor altora" (Miller, 2000). Aceleaşi caracteristici pot fi desprinse şi din definiţia mai amplă întâlnită în *Enciclopedia de filosofie şi ştiinţe umane*: „acea capacitate a unui subiect (individual sau colectiv) de a influenţa, în interiorul relaţiilor sociale, comportamentul altui subiect care în alte contexte ar fi acţionat diferit" (***, 2004).

Revenind la istoria noţiunii, spre deosebire de foarte multe alte concepte care au fost împrumutate din alte discipline şi „replantate" în ştiinţa politică, cel de *putere* este unul dintre cele mai importante şi mai vechi (Dogan, în Goodin & Klingemann, 2005). Astfel, la Aristotel, în *Politica*, problema *puterii politice* este relaţionată cu fenomenul *conducerii*, cu *autoritatea* şi *regimul* (sau guvernământul) politic. Potrivit stagiritului „guvernământul constituie autoritatea suverană a cetăţilor", iar acesta poate fi drept - dacă scopul celor care conduc, fie individual, fie în grupuri mai mari sau mai mici, este binele comun, sau nedrept - dacă interesul celor care conduc este unul particular. De aici rezultă, firește, cele şase tipuri de regimuri. Pe de o parte avem *regalitatea*, *aristocraţia* şi *republica*, pe de altă parte deviaţiile acestora, *tirania*, *oligarhia* şi *democraţia* (Aristotel, 2001). Totodată şi legile trebuie să fie stabilite în funcţie de fiecare regim în parte, ele fiind suverane cu excepţia acelor situaţii în care „nu se pot pronunţa deloc cu precizie, consecinţă a dificultăţii de a defini în modul general despre toate", în aceste cazuri suveran fiind conducătorul (Aristotel, 2001). Nici chestiunea deţinerii şi distribuirii puterii politice în regimurile amintite nu este eludată de Aristotel. În acest sens, „funcţiile nu se dispută în temeiul oricărei inegalităţi", ci „pe baza elementelor din care este constituită cetatea". În consecinţă, „nobilii, oamenii liberi şi cei bogaţi sunt rivali în demnităţi" (Aristotel, 2001). De asemenea, dreptatea şi virtutea trebuie să constituie criterii în distribuirea puterii, dacă ne dorim o bună administrare a cetăţii.

Un alt mare gânditor care a cercetat temeinic o serie de aspecte ale puterii este Hobbes. În *Leviathan* (1651), acesta abordează problematica puterii încă din prima parte a lucrării, „Despre om". Aici oamenii ne sunt prezentaţi ca fiind într-o căutare continuă de putere (Avramescu, 2000), o realitate de înţeles în condiţiile în care fiecare individ trăieşte într-o teamă permanentă datorată incapacităţii de a prevedea modul în care ceilalţi semeni vor întreprinde anumite acţiuni în vederea atingerii scopurilor propuse. Dacă la această stare de fapt mai adăugăm şi dreptul natural al indivizilor de acţiona unii împotriva altora, înţelegem necesitatea unei puteri comune care să asigure ordinea în societate. Modalitatea formării puterii comune, explicitată în partea a doua a *Leviathan*-ului, intitulată „Despre Republică", presupune fie încredinţarea liberă a acesteia unei singure persoane sau mai multora, fie dobândirea prin forţă atunci când vechea putere politică nu mai acţionează în vederea apărării drepturilor celor care au instituit-o. Indiferent de procedeul adoptat, rezultatul este atribuirea unei puteri absolute celui sau celor asupra cărora au fost transferate drepturile de apărare. Mai mult, în următoarele două cărţi, „Despre o republică creştină" şi „Despre regatul întunericului", în care sunt abordate chestiuni legate de creştinism şi de doctrinele acestuia, Hobbes afirmă „supremaţia puterii politice asupra celei religioase" (Avramescu, 2000).

Despre *puterea politică* ne vorbeşte şi John Locke în *Two Treatises of Government*, tratatele de filosofie politică ce au exercitat cea mai mare influenţă asupra literaturii de specialitate din veacurile următoare. La politicianul englez problema se situează în contextul mai larg al abordării puterii paterne şi a celei despotice. În acest context, puterea politică „este acea putere pe care fiecare om a avut-o în starea naturală şi a încredinţat-o societăţii şi, prin aceasta, cârmuitorilor pe care societatea i-a aşezat deasupra ei, cu încrederea explicită sau tacită că va fi folosită pentru binele şi conservarea proprietăţii lor" (Locke, 1999).

În continuare vom insera o definiţie care surprinde foarte bine complexitatea *fenomenului puterii politice* şi relaţiile pe care aceasta le are cu o serie de „termeni ai puterii", cum îi numeşte Dahl, precum *autoritatea*, *forţa*, *legitimitatea*, *dominaţia* sau *supunerea*. Din această perspectivă, *puterea politică* constituie „acea capacitate a unei instanţe sociale de a determina obiectivele comunitare şi de a le impune şi realiza, graţie forţei de care dispune, graţie legitimităţii şi încrederii pe care oamenii o au în caracterul său binefăcător" (Carpinschi & Bocancea, 1998).

Nu în ultimul rând, amintim definiţia formulată de Robert E. Goodin şi Hans-Dieter Klingemann în *Manualul de ştiinţă politică*.

Raportându-se la gânditori precum Weber, Lasswell, Dahl şi Duverger, aceştia definesc *puterea socială*, deci implicit puterea politică, în următorii termeni: „X are putere asupra lui Y atâta vreme cât: (i) X este capabil, într-o manieră sau alta, să-l facă pe Y sa facă ceva (ii) care îi convine mai mult lui X şi (iii) pe care Y altfel nu l-ar fi făcut" (Goodin & Klingemann, 2005). Până aici nimic nou, am putea spune. Însă autorii se distanţează de tradiţie în momentul în care definesc *politica* drept „folosire constrânsă a puterii sociale", precizând totodată că „puterea neconstrânsă este, pur şi simplu, forţă" şi că aceasta ar fi caracteristică domeniului fizicii şi nu ştiinţei politice (Goodin & Klingemann, 2005).

Ce putem desprinde din aceste variate definiţii ce vizează *puterea politică* şi modul în care aceasta se deosebeşte de alte tipuri de putere (economică, militară, culturală)? Faptul că *puterea politică* ocupă un rol esenţial în ansamblul relaţiilor umane, diverşi analişti susţinând chiar că „puterea" este cea care deosebeşte „politica" de oricare altă activitate umană. Cu alte cuvinte, modul în care puterea este distribuită între indivizi, grupuri, instituţii etc., semnificaţia morală şi practică pe care puterea o are pentru orice individ interesat de viaţa politică, implicaţiile sale în ansamblul vieţii sociale sunt aspecte ale puterii ce au fost şi vor continua să fie studiate, astfel încât „posibilitatea ca analiza puterii să dispară ca abordare a studiului politicii este redusă" (Dahl, 1972).

3. Separaţia puterilor

Teoria potrivit căreia într-un stat puterile fundamentale trebuie să fie separate a constituit un principiu caracteristic statului de drept şi ideilor liberal-democratice începând cu sfârşitul secolului al XVII-lea şi începutul secolului al XVIII-lea. Printre primii autori la care ideea apare parţial formulată se numără John Locke şi Montesquieu.

Filosoful şi politicianul englez Locke, întemeietor al liberalismului politic, în cea mai influentă dintre lucrările sale de filosofie politică, *Două tratate despre cârmuire* (*Two Treatites of Government*, 1689), abordează probleme relaţionate cu tradiţionalismul politic, starea naturală, societatea civilă, tirania, dizolvarea cârmuirii, puterea politică şi limitele sale etc. Această ultimă temă este dezvoltată în *Al doilea tratat despre cârmuire*. Constituind mai mult o aspiraţie, teoria atribuirii puterilor în stat unor instituţii diferite în vederea contrabalansării puterii guvernământului ne apare doar menţionată în această lucrare şi nu detaliată. Astfel, pornind de la ceea ce este fundamental pentru om - interesul autoconservării -, Locke ne prezintă întâi *legislativul* ca fiind „puterea supremă a statului" (Locke,

1999), cea care elaborează legile, şi ne vorbeşte apoi despre limitele acestuia, pentru ca în capitolul următor să formuleze ideea potrivit căreia „în afara puterii legislative" trebuie să existe „o *putere permanentă* care să vegheze la executarea legilor valabile" (Locke, 1999), cu alte cuvinte *puterea executivă*, care aplică legile. Pe lângă aceste două puteri, Locke menţionează şi o a treia, *puterea federativă*, care rezolvă „controversele care au loc între orice membru al unei societăţi şi aceia exteriori ei", având puterea „de a face război şi pace, ligi şi alianţe şi orice tranzacţie cu orice persoană şi colectivitate (community)" (Locke, 1999). Însă, potrivit autorului tratatului, deşi puterile executivă şi federativă sunt distincte, prima acţionând în interiorul societăţii, cea de a doua în afara sa, „ele sunt cu greu separabile şi imposibil de aşezat în acelaşi timp în mâinile unor persoane distincte. Căci ambele cer forţa societăţii pentru a fi exercitate, or este aproape impracticabil să încredinţăm forţa comunităţii unor mâini distincte şi nesubordonate sau *să se atribuie puterea executivă şi cea federativă* unor persoane care acţionează separate" (Locke, 1999). Aşadar, ce putem spune cu privire la separarea puterilor statului? În viziunea lui Locke, deşi puterea legislativă, cea executivă şi cea federativă trebuie să fie separate, „Într-un stat constituit…, nu poate exista decât *o singură putere supremă, cea legislativă*, căreia i se subordonează şi trebuie să i se subordoneze toate celelalte" (Locke, 1999). Cu toate acestea, în cazul în care puterea căreia i s-a încredinţat apărarea interesului şi binelui public nu-şi îndeplineşte scopul, îi poate fi retrasă încrederea, cârmuirea poate fi dizolvată, *colectivităţii* revenindu-i rolul de a o repune în mâinile celor care să o reprezinte cu adevărat.

Montesquieu, în capodopera sa *Despre spiritul legilor* (*De l'esprit des lois*, 1748), „lucrare de pură politică şi de pur drept" (Montesquieu, III, 1970), după cum însuşi autorul ne mărturiseşte, nu vorbeşte despre legi, ci despre spiritul acestora (Montesquieu, I, 1970), urmărind să descopere şi să definească acel principiu independent care stă la baza tuturor legilor. În acest dificil şi complex demers, autorul ajunge să abordeze şi problema sistemului de îngrădiri şi contraponderi, sistem ce culminează cu celebra separaţie a puterilor. În cuvinte puţine, ideile filosofului francez pot fi rezumate în faimoasa frază „pentru ca abuzul de putere să nu fie posibil, trebuie ca puterea să fie limitată de putere" (Montesquieu, I, 1970).

În forma sa modernă, teoria ne apare formulată cu claritate în cadrul eseurilor federaliste care au conservat-o şi au reînnoit-o (Miller, 2000).

Raportându-ne la domeniul instituţional, *puterea legislativă*, *puterea executivă* şi *puterea judecătorească* sunt cele trei funcţii importante exercitate de stat. Sursa celor trei puteri o reprezintă însăşi autoritatea statului. De

aceea, în acest domeniu noţiunea de *putere* nu trebuie confundată cu cea de *autoritate*.

Revenind la cele trei puteri, relaţia dintre acestea este foarte importantă într-un stat, mai ales raportul dintre primele două, constituind un model de guvernare specific statelor democratice. *Puterea legislativă* este exercitată de *Parlament*, cea *executivă* de *Guvern*, în timp ce *puterea judecătorească* revine *magistraţilor*. Legislativul *dezbate şi aprobă* legile, Executivul *implementează* legile, iar Juridicul le *aplică şi interpretează*. Aşadar, puterea statului este divizată, fiecare dintre aceste puteri având atribuţii şi responsabilităţi diferite.

Această diviziune sau separaţie a puterilor este foarte importantă, ea reprezentând *principiul fundamental* al oricărui stat de drept. Ea ne arată care sunt limitele fiecărei puteri, graniţele acţiunii lor, precum şi competenţele proprii fiecăreia. De aceea, teoretic vorbind, niciuna dintre aceste puteri nu ar trebui să prevaleze asupra celorlalte, nu ar trebui să se subordoneze celorlalte şi nici nu ar trebui să îşi asume prerogative specifice altora. În practică, cele trei puteri colaborează şi se supraveghează reciproc, putându-se astfel vorbi de un *echilibru al puterilor*.

De ce este necesară separarea acestor puteri în stat? Argumentele sunt multiple. În primul rând, pentru că orice subiect care deţine un anume tip de putere are tendinţa să abuzeze de ea. De aceea, pentru a se evita abuzurile de orice fel, este necesară separarea puterilor. Mai mult, prevenirea abuzului de putere, limitarea exceselor autorităţii determină şi prevenirea despotismului, a dictaturii - individuală, de grup sau chiar a majorităţii. Cu alte cuvinte, acest principiu protejează democraţia şi blochează apariţia tiraniei.

Un rol deosebit de important în această tripartiţie revine puterii judecătoreşti şi credibilităţii sistemului juridic. Puterea judecătorească este reprezentată de Curţi şi tribunale. În acest context, independenţa judecătorilor este vitală. De aceea, este necesar ca magistraţii să nu fie supuşi unor presiuni din partea politicului, iar conflictele de interese în cazul parlamentarilor avocaţi să fie evitate. De asemenea, este foarte important a se stabili cu exactitate graniţa dintre public şi privat. Numai în felul acesta se va asigura independenţa şi credibilitatea sistemului juridic. Totodată, să nu uităm că justiţia este cea care oferă egalitatea constituţională prin soluţionarea litigiilor de o manieră imparţială şi neutră.

Mai mult, întrucât fiecare dintre aceste puteri dispune de autonomie organizatorică şi funcţională, de atribuţii şi responsabilităţi diferite, pe de o parte, se poate realiza eficientizarea actului de guvernare şi, pe de altă parte, se evită apariţia dictaturilor, în cadrul acestora din urmă

puterea legislativă şi cea executivă fiind deţinute de acelaşi subiect. În acelaşi timp, devine posibilă instaurarea unui anumit echilibru între cele trei puteri printr-un control reciproc fără imixtiune.

Nu în ultimul rând, separaţia puterilor asigură buna funcţionare a statului în general, apără drepturile şi libertăţile actorilor sociali, evită apariţia disfuncţionalităţilor în cadrul structurilor statului şi abandonarea principiilor constituţionale[5].

Concluzii

Surprinderea semnificaţiilor conceptului de *putere*, în general, şi conceptului de *putere politică*, în particular, este o întreprindere anevoioasă şi plină de capcane. Dificultăţile pe care le putem întâmpina sunt multiple şi reale, teoreticienii politicului, aşa cum rezultă din numeroasele studii ale ultimelor veacuri, şi nu numai, confruntându-se în permanenţă cu acestea. De aceea, în cele expuse până aici am încercat să oferim câteva repere fundamentale în vederea unei cât mai bune înţelegeri a fenomenului *puterii politice*. Însă, pentru aceasta, nu trebuie să uităm că puterea politică este strâns legată de puterile economică, militară, culturală, informaţională etc., acestea influenţându-se reciproc. De asemenea, în construirea unei imagini adecvate asupra a ceea ce semnifică conceptul de *putere politică* trebuie să facem referire şi la perspectivele din care alte ştiinţe sociale se raportează la fenomen, dezvoltarea *specializărilor hibride* constituind astăzi o realitate (Dogan, 2005). În acest sens, sociologia, psihologia şi economia sunt principalele ştiinţe sociale care s-au intersectat cu domeniul politicii, rezultând *psihologia politică*, *sociologia politică* şi *economia politică*, recunoscute astăzi ca discipline de sine stătătoare (Dogan, 2005). Nici ştiinţa dreptului nu trebuie exclusă din analizele noastre asupra puterii. Interdependenţa dintre drept şi politică, dintre instituţiile politice şi cele juridice, anumite aspecte constituţionale sunt doar câteva dintre temele pe care le regăsim în literatura ştiinţei politice şi care ne conduc la concluzia că „aproape fiecare aspect al activităţii politice şi al schimbării politice - la nivel subnaţional, naţional, internaţional sau global - are un aspect legal sau constituţional" (Drewry, 2005). Nu în ultimul rând, nu trebuie să uităm nici de rolul şi locul puterii în politica mondială, de felul în care „marile puteri" (SUA,

[5] Referitor la *teoria separaţiei puterilor în stat* a se vedea, Adrian-Paul Iliescu, *Introducere în politologie*, Editura BIC ALL, Bucureşti, 2002, pp. 38-41; Ioan Humă, *Teoria generală a dreptului*, Editura Neuron, Focşani, 1995, pp. 44-45; Anton Carpinschi & Cristian Bocancea, *op. cit.*, mai ales p. 239, pp. 261-262 şi pp. 306-308; David Miller (coord.), *op. cit.*, p. 654.

China, India) înţeleg să îşi adapteze comportamentul la noile contexte internaţionale. În plus, în ultimele decenii, plecându-se de la premisa că „nevoia de putere" constituie un „imbold omenesc fundamental", la care se adaugă realitatea că nu trăim într-o lume justă, că succesul nu ne garantează siguranţa locului de muncă, iar performanţa nu ne salvează întotdeauna, numeroşi cercetători ne explică de ce ar trebui să ne dorim puterea, oferindu-ne chiar repere în vederea obţinerii, folosirii şi menţinerii acesteia. Iar în cazul în care nu ne dorim puterea, aceiaşi cercetători ne indică cum anume să gestionăm mai bine relaţia cu cei care o deţin (Pfeffer, 2011).

Prin urmare, o abordare rigidă a fenomenului puterii politice poate fi contraproductivă. Numai coroborarea tuturor acestor aspecte particulare va contribui la elaborarea unei strategii contextuale inteligente, la înţelegerea adecvată a modului în care sunt întreprinse anumite acţiuni politice şi la o mai bună explicare a rezultatelor obţinute. Pentru că, aşa cum afirma şi Alvin Toffler, „puterea în sine nu e nici bună, nici rea". Depinde de scopul şi modul în care o folosim. Putem urmări binele comun sau propriul bine, fără a ne păsa de implicaţiile imediate sau viitoare. Aşadar, stă în puterea noastră să facem lucrurile să funcţioneze conform bunului simţ. Trebuie doar să avem tăria de a fi responsabili şi de a evita înţelegerea eronată a scopului puterii.

Bibliografie

***. (1993). *Le petit Larousse, Dictionnaire encyclopédique*, Belgique: Éditions Laroussse.

***. (2004). *Enciclopedie de filosofie şi ştiinţe umane*, Bucureşti: Editura ALL EDUCATIONAL.

Aristotel. (2001). *Politica*, Bucureşti: Editura Paideia.

Avramescu, C. (2000). „Thomas Hobbes. Leviathan", în Laurenţiu Ştefan-Scalat (coord.), *Dicţionar de scrieri politice fundamentale*, Bucureşti: Editura Humanitas, pp. 162-170

Carpinschi, Anton & Bocancea, Cristian. (1998). *Ştiinţa Politicului. Tratat*, Iaşi: Editura Universităţii „Al. I. Cuza".

Cicero. (1983). „Despre legi", în Cicero, *Despre supremul bine şi supremul rău*, Bucureşti: Editura Ştiinţifică şi Enciclopedică, pp. 363-455.

Dahl, Robert A. (1972). „Power", în David L. Silles (Editor), *International Encyclopedia of the Social Science*, Macmillan Company & The Free Pres, London New York Collier-Macmillan Publishers, pp. 405-415.

Dogan, Mattei, (2005). „Ştiinţa politică şi celelalte ştiinţe sociale", în Robert E. Goodin şi Hans-Dieter Klingemann (coord.), *Manual de ştiinţă politică*, Iaşi: Editura Polirom, pp. 98-124.

Drewry, Gavin. (2005). „Instituţiile politice: perspective juridice", în Robert E. Goodin & Hans-Dieter Klingemann (coord.), *Manual de ştiinţă politică*, Iaşi: Editura Polirom, pp. 175-188.

Goodin, R. E. & Klingemann H. D. (2005). „Ştiinţa politică: disciplina", în Robert E. Goodin & Hans-Dieter Klingemann (coord.), *Manual de ştiinţă politică*, Iaşi: Editura Polirom, pp. 21-59.

Humă, I. (1995). *Teoria generală a dreptului*, Focşani: Editura Neuron.

Iliescu, A.-P. (2002). *Introducere în politologie*, Bucureşti: Editura BIC ALL.

Lalande, A. (1992). *Vocabulaire technique et critique de la philosophie*, Paris: Quadrige/PUF.

Locke, John. (1999). *Al doilea tratat despre cârmuire. Scrisoare despre toleranţă*, Bucureşti: Editura Nemira.

Meinecke, Friedrich. (1957). „Machiavellism: The Doctrine of Raison d'État and Its Place in Modern History", New Haven: Yale Univ. Press, apud Robert A. Dahl, „Power", în *op. cit.*, p. 406.

Miller, D. (2000). *Enciclopedia Blackwell a gândirii politice*, Bucureşti: Editura Humanitas.

Miroiu, A. & Soare, S. (2006). „Balanţa de putere", în Miroiu Andrei şi Radu-Sebastian Ungureanu (coord.), *Manual de relaţii internaţionale*, Iaşi: Editura Polirom, pp. 199-208.

Montesquieu. (1970). *Despre spiritul legilor*, I şi III, Bucureşti: Editura Ştiinţifică.

Nye, J. S., Jr. (2012). *Viitorul puterii*, Iaşi: Editura Polirom.

Organski, A. F. K. (1972). „Power transition", în David L. Silles (Editor), *International Encyclopedia of the Social Science*, The Macmillan Company & The Free Pres, New York, London: Collier-Macmillan Publishers, pp. 415-418.

Pfeffer, Jeffrey. (2011). *Puterea. De ce unii reuşesc să o obţină, iar alţii nu*, Iaşi: Editura Polirom.

Toffler, A. (1995). *Puterea în mişcare*, Focşani: Editura Antet.